

напрямі і методи реальної політики. Мейнстрімівські теорії зосереджувались на нових формах соціально-економічних явищ, але залишали на периферії аналізу інноваційну першопричину соціально-економічних трансформацій.

Наведений історичний перелік головних економічних факторів генерації агрегованої доданої вартості є видимими проявами певних технологічних революцій. Наприклад, нові технології і розвиток суднобудування і мореплавства у передових арабських державах, а за тим в Європі (Іспанія, Голландія, Британія та ін.) інпринтувалися в теорії значимістю фактору міжнародної торгівлі (меркантилізм). Успішне застосування нових сільськогосподарських технологій зробило багатими відповідні країни і обумовило появу вчення фізіократів. Промислова революція відкрила широкі можливості для розвитку підприємництва і обумовила збагачення країн-адептів, що втілювалось у теоріях класиків та неокласиків через піднесення значущості «невидимої руки» Адама Сміта, залишивши у затінку таку першопричину, як інноваційні технологічні зміни. Ця ситуація яскраво і драматично ілюструється сучасною українською економікою: спроби її лібералізації без потужного інноваційного розвитку обумовили аутсайдерську позицію України у світових економічних змаганнях. Затримка з інноваційною технологічною структурною перебудовою економіки країни багато у чому обумовлює її занепад. Це відбувається тому, що саме постійна генерація і застосування технологічних інновацій створюють нову додану вартість і забезпечують економічне процвітання країни.

Тарасевич В. М., Білоцерківець В.В., Завгородня О.О.

завідувач кафедри політичної економії та менеджменту, д.е.н., проф.; професора кафедри політичної економії та менеджменту, д.е.н., проф. - Національна металургійна академія України, Дніпропетровськ.

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ІННОВАЦІЙ: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ В ЕВОЛЮЦІЙНОМУ ВИМІРІ

Інноваційна проблематика, що виходить на передові позиції світової та вітчизняної економічної думки в останній чверті ХХ ст., продовжує впевнено утримувати лідерство і на початку третього тисячоліття. У широкій панорамі відповідних досліджень знаходять відбиття еволюція вчення про інновації та методологічні засади пізнання інноваційних процесів, глобальні тенденції, закономірності та прогностика інноваційної динаміки, уявлення про технологію інноваційної діяльності й алгоритми ухвалення інноваційно-інвестиційних рішень, інституціональні форми, механізми та інструменти регулювання інноваційного розвитку тощо. Формування переважної частки відповідних розробок і здобутків припадає на кінець минулого сторіччя. Непозбавлений певної еkleктичності прорив у розвитку теорії інновації корелює із синхронізованими хвилями взаємопов'язаних базисних нововведень у всіх сферах суспільного буття в період становлення постіндустріального суспільства.

Емпіричне збагачення інноваційної проблематики не тільки відкриває перед науковцями нові горизонти пізнання, а й посилює інтерес до категоріальних проблем постнекласичної теорії інновацій. Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що визнані в колі фахівців незавершеність і суперечливість її понятійного простору спричинена, насамперед, відсутністю вихідної категорії, первісної абстракції, що: а) символічно та семантично асоціюється із новим – унікальним та оригінальним, аналогів якого раніше не було; б) має філософський і загальнонауковий статус, детермінований всюдисутністю та всезагальністю нового, генерація, та дифузія якого є невід'ємним моментом буття будь-яких відкритих автопоезійних систем; в) утворює ядро системи споріднених категорій, спроможної адекватно розкрити закони та механізми якісного оновлення універсуму. Для позначення первісної абстракції, що у «згорнутому» стані містить все різноманіття сутності нового, його змісту та проявів, пропонується використання терміну «неос». Неос – це

принципово новий ун (частка універсуму), синергетична суперечлива єдність піонерних мемів та генів, першоджерело та первісна субстанція оригінального та нового.

З метою запобігання ґрунтовній ревізії тезаурусу міждисциплінарної теорії інновацій доцільно зберегти латинську етимологію вже узвичаєних понять і, відповідно, корінь «нов» (від лат. novus – новий) у категоріях, що відображають різноманітні аспекти буття та поліморфізм носіїв новизни антропогенного походження (рис. 1). Отже, пропонується такі абстрактні якісно нові результати людської діяльності називати новаціями, а вже для позначення їх прикладних, упроваджених форм, що de facto інтегруються у середовище та, реалізуючи перетворювальний потенціал, наділяють його новою оригінальною якістю, вживати термін «інновації».

Результати ретроспекції й аналізу сучасних парадигмальних зрізів економічної теорії інновацій засвідчують її перебування на етапі становлення. На даний момент найбільш розробленою та наближеною до завершення є її складова, що забезпечує «вихід» на мікроекономічну практику і представляє конкретику й емпірику інновацій. Формування фундаментальної складової економічної теорії інновацій йде повільніше за прикладну, що обумовлює порівняно більшу кількість ґносеологічних і методологічних прогалин у її предметному просторі. Окрім внутрішньо суперечливого тезаурусу постнекласичної теорії інновацій йдеться, насамперед, про: закони, що визначають внутрішню логіку інноваційних процесів, генетичні механізми та фактори інноваційних метаморфоз макроекономічної системи; дискусійність питань щодо засад управління синергією інноваційних взаємодій економічних акторів; відсутність інтегрованого бачення функцій і екстерналій інноваційної макродинаміки, впливу економічного та неекономічного на потужність і дисипацію її синергетичного ефекту; невизначеність із співвідношенням між самоорганізацією та організацією в інноваційному макропроцесі, з роллю та компетенціями держави щодо його координації та регулювання.

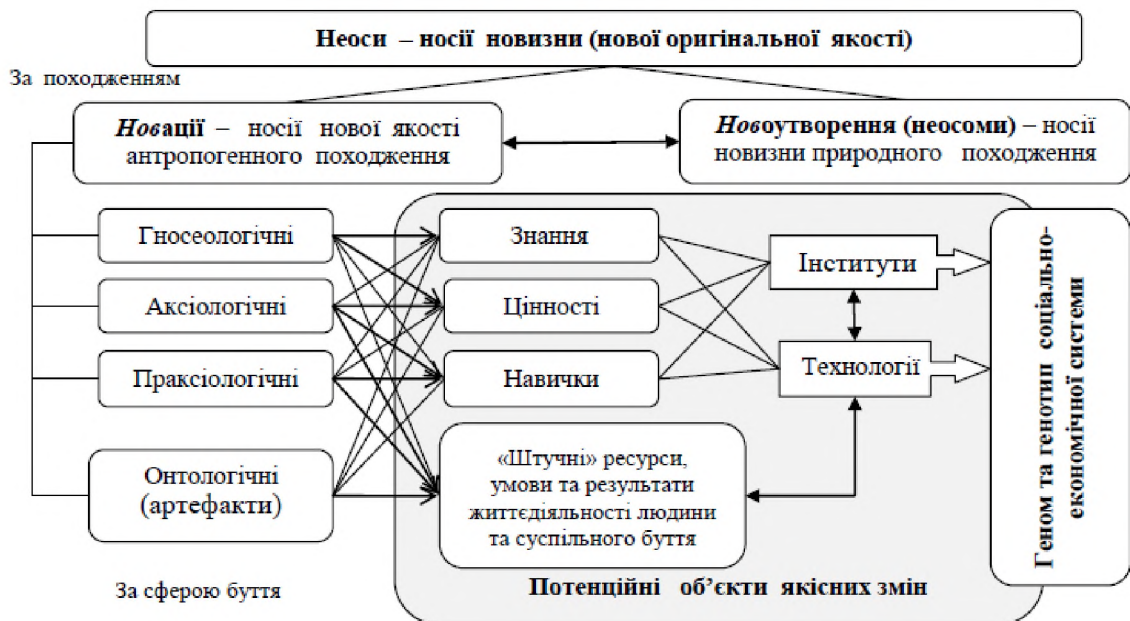

Рис. 1. Класифікація неосів за походженням, сферою актуалізації та потенційними об'єктами якісних змін [складено авторами]

Еволюційний метод дослідження є найбільш адекватним універсаліям та модерним ексклюзивам інноваційної динаміки. Він обумовлює погляд на економічні системи і процеси будь-якого рівня агрегації і як на нелінійні, складноорганізовані, відкриті, людинорозмірні, підкорені в еволюційному русі імперативам самозбереження та саморозвитку. Атрибутами буття таких систем є автодинамічність, циклічність, перманентна нестабільність, дисипативність, ґностично-наукова самореференція, прогресизм, селективна інноваційна

мінливість, спрямована на підвищення ефективності метаболізму, збереження та нарощування відтворювального потенціалу, подовження тривалості життєвого циклу. Водночас із застосуванням цього методу відкриваються перспективи дослідження інновацій як носіїв і каталізаторів якісної мінливості, як інструментів спрямованого удосконалення геному економічних систем, авангардиції та модернізації їх технологічного й інституційного генотипу.

Заходи з удосконалення національної економічної генетики мають бути спрямовані на: а) виявлення та послаблення інститутів, що стають на перепоні розвитку; б) селекцію носіїв новизни за критеріями патріотичності, ефективності та конкурентоспроможності; в) підтримку різноманіття генетичних форм, посилення ефективної конкуренції між ними; г) інтенсивну культивування еволюційно перспективних, цілеспрямоване інвестування в їх становлення, розвиток, популяризацію та поширення; д) вибірковий імпорт інститутів, що «прищеплюються» до власного економіко-генетичного матеріалу. Робити це необхідно вкрай обережно і поступово, проводячи селекцію за критерієм стратегічно ефективної комбінаторики власного та зовнішньо привнесеного, що передбачає, як мінімум, сумісність імплантатів із середовищем. Порушення принципу спадковості істотно перешкоджатиме сталості еволюційного руху економічної системи-реципієнта інновацій та, в найкращому випадку, може призвести до відторгнення нових цінностей, моделей поведінки та організаційних структур. У найгіршому, – призвести до породження і вкоріненості в національний геном економічних химер. Останні не тільки паразитують на суспільних бюджетних фондах й позбавляють частки ресурсів розвитку національне відтворення, а й обслуговують канали імпорту надлишкової ентропії, що скидається розвинутими країнами в різних формах на економічну півпериферію та периферію.

Бородюк О. В.

Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»
Міністерство фінансів України, м. Київ

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Актуальність: на сьогоднішній день важливим питанням є необхідність вдосконалення механізму розвитку національних фінансових систем і координації грошово-кредитної політики, у зв'язку з нестабільністю функціонування фінансових ринків, розбалансованими системами їх саморегулювання та тісним зв'язком державних фінансів із корпоративними, насамперед з банківською діяльністю.

Мета: розглянуто головні напрями та основні завдання механізмів грошово-кредитної політики, європейський досвід, класифікацію світової фінансової кризи, суверенного боргу, варіантів виходу з кризи у Єврозоні.

В зв'язку з необхідністю управління державними запозиченнями та збільшенням державного боргу у багатьох європейських країнах велике значення має координація грошово-кредитної політики, яка в останні роки суттєво посилилась. Світова фінансова криза за останні роки вичерпала можливості європейських урядів протистояти загрозам.

Найважливіші стратегічні цілі грошово-кредитної політики:

1. поєднання механізмів таргетування інфляції з використанням бюджетних правил, які забезпечують досягнення цільових показників дефіциту державного бюджету та обсягів державного боргу;
2. забезпечення належного рівня прозорості діяльності уряду та центрального банку.

Так, Новою Зеландією в 1994 році прийнято «Акт фіскальної відповідальності», де вперше були розроблені довгострокові бюджетні стратегії забезпечення фінансової стабільності, та прийняття у 1997 році Великобританією «Кодексу бюджетної стабільності».